

Dokumentum

Michael Löwy: **A kommunizmus halála?** Nyolc tézis a „létező szocializmus” válságáról (1990)..... 5

Változatok egy témára

Geoff Mulgan: **A kapitalizmus után**

A „mi jöhet a kapitalizmus után” – nyitott kérdés, mert a mostani válság után, ez mindenestre biztos, már semmi sem lehet ugyanaz, mint előtte volt. A tendenciák nyitottak; lehetséges, hogy a status quo rövid távon helyreállítható, ám valószínű, hogy csak átmenetileg állnak helyre a válság előtti vagy ahhoz hasonló viszonyok..... 8

Leo Panitch: **A teljesen modern Marx**

A szellemi elsvárosodás évtizedei után Marx újra a bestseller-listák élére került, legalábbis *A tőke* több ezer eladott példánya erre utal. A közelmúlt tévedhetetlenségét sugalló nagy elbeszélései után felértékelődik a globalizáció, a kapitalizmus korrekt, mély, történeti, dialektikus – egyszóval marxi – analízise 21

David Harvey: **Szerveződés az antikapitalista átmenet érdekében**

A kommunista hipotézis újjáélesztésére irányuló mai próbálkozások a kollektív társadalmi szerveződés olyan új formáit keresik, amelyek révén a termelés és az elosztás megszervezése a piaci hatások és a tökefelhalmozás helyett új alapokra helyezhető. A figyelem a hierarchikus rendszer helyett a termelők és a fogyasztók autonóm, öngazgató közösségeinek horizontálisan összekapcsolódó hálózatára irányul. A kommunikációs technológiák mai fejlettségi szintje alapján egy ilyenféle rendszer egyáltalán nem tűnik kivitelezhetetlennek. A 2009-es év jelentheti egy olyan hosszan elhúzódó nekilendülés kezdőpontját, amelynek során a világ egyik-másik részén lépésről lépésre felbuzognak a kapitalizmus meghaladásának nagyléptékű, mélyre nyúló alternatívái 26

Andreas Bieler: **Az európai munkásság reakciója a globalizáció, a neoliberális átalakulás és növekvő egyenlőtlenség jelenségeire**

Mit jelentett a neoliberalizmus az európai munkásmozgalom és -érdekképviselő számára, s milyen eséllyel képes ma a munka korlátozni a tőkét, vagy legalább hatékonyan képviselni a munkások érdekeit? A tanulmány cáfolja a tézist, hogy a nyugat-európai szakszervezetek kritikátlanul felsorakoztak volna a neoliberális politika mögé, cserben hagyva a munkásokat. E hiedelem a szakszervezetek politikai gyengeségéből fakad. Az európai munkásmozgalom nemzeti alapon szerveződött, s alkupozícióit jelentősen meggyengítette a termelés kihelyezése, a munka informalizálódása, illetve az a fejlemény, hogy a gazdaságnak kevesebb

2 munkaerőre van szüksége, mint a kapitalizmus fordista korszakában. A szerző azonban lát biztató jeleket az európai együttműködésre a munka világában.... 48

Történelem

A győzelem, a nagy honvédő háború 65. évfordulójára 71

Mezei Bálint: **Az 1968-as csehszlovákiai bevonulás és az eurokommunizmus határvonalainak, elvi alapvetéseinek kialakulása**

Az 1968-as események negyvenedik évfordulója során méltán sok szó esett a prágai tavasz életre hívta reformok hatásairól és a szovjet katonai beavatkozás következményeiről. A tanulmány egy kevésbé kutatott téma, a nyugat-európai – elsősorban az olasz és francia – kommunista pártok reakcióit, a Szovjetuniótól való fokozatos elhidegülésük kezdetét kívánja bemutatni. Az „emberarcú szocializmust” hirdető Dubček vezette Csehszlovák Kommunista Párt programja és útkeresése táplálta a nyugati testvérpártoknak a „keleti rendszer” megváltoztathatóságába vetett reményeit..... 74

Kultúra

Feitl István: **Kulturális világtrend: a múzeumfejlesztés**

A múzeumba járás divatba jött, növekszik a látogatók száma – bármilyen meglepőnek is tűnhet ez a jelenség a dekulturálódás korában. A múzeum egyfelől része a kultúriparnak, másfelől a képiség, a teatralitás, az élménycentrikusság folytán közelebb is kerül a nézőhöz, aki ma már korántsem passzív látogató, mint volt korábban..... 103

Analízis

Szvetlana P. Glinkina: **A korrupció mint jelenség: elmélet és oroszországi gyakorlat**

A cikk felvázolja a korrupció jelenségének történeti és elméleti fogalmát, döntően az oroszországi tapasztalatok és szakirodalom alapján. A korrupció konkrét megjelenési formáit a rendszerváltás és következményeinek összefüggésrendszerében ragadja meg mint a tőkés világgazdaság eliminálhatatlan jelenségét, amely a tőke természetének elidegeníthetetlen vonása. Az orosz állam a rendszerváltás időszakában maga volt a korrupció legfőbb hordozója, éppen az állami tulajdon magánkisajátítása érdekében. A szerző érzékelteti a mai orosz társadalomnak a korrupcióhoz való apatikus viszonyát is 116

Hugo Radice: **Félúton a paradicsomba? A félperiféria-fogalom értelmezése**

Amíg a modernizációs elmélet az elmaradottságból való kitorést ígérte, a dependenciaelméletek a polarizációk történetét írták meg. A világrendszer-elmélet félperiféria-fogalma mindkettő részleges tagadásaként, a tőke-, illetve a munkaintenzív térségek közötti munkamegosztás jellemzése kapcsán keletkezett. A szerző szerint a világrendszer-elmélet alábecsüli a termelésen belüli osztályharcot. A szocialisták azért nem képesek a kapitalizmus reális alternatívájával előállni, mert elfogadták, hogy a politika és az állam a társadalom anyagi létezésétől elkülönítve létezik. A kritikai elemzésnek az osztályharcra kell fókuszálnia, s el kell szakadnia attól az illúziótól, hogy a centrum és a periféria közötti viszonyrendszer határozza meg a globális kapitalizmus alapidinamikáját..... 159

Szigeti Péter: **A félperiféria-vita jelentősége**

Miért van az, hogy a kapitalizmust meghaladó kísérletek majdnem mindig a félperiférián keletkeztek, nem pedig a centrumban, s nem is a perifériákon? – egészíti ki a szerző a félperiféria-vita jelentőségét ezzel a fontos szemponttal. A magyarázat az egyenlőtlen fejlődésben rejlik. Ám a kapitalizmus transzcendálása az egyenlő fejlődés nélkül eddig megoldatlannak bizonyult..... 175

Olvasójel

Koltai Mihály: **Kordiagnózis. Fiatal társadalomtudósok antológiája.** Szerkesztette: Szalai Erzsébet. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest, 2009 ... 188

Másképp – Más kép

Tütő László: **A liberalizmus: fasizmus. (Lukács György koncepciójáról)**

„Plebejus demagógiáját elvont filozófiai madáryelven írja” – fogalmazott Lukács Györgyről egy kritikus. Jelen vázlat a lukácsi „demagógia” közérthetőbbé tételére tesz kísérletet 196

Immanuel Wallerstein és az Eszmélet szerkesztőbizottsága, 2010. február 20.